

Tilsynsrapport **Randers Regnskov** 2023

Rådet for Zoologiske Anlægs samlede vurdering

Tilsynsrapporten i 2023 følger op på Rådet for Zoologiske Anlægs tidligere vurdering af Randers Regnskov, og gør status for udviklingen og kvaliteten af anlæggets arbejde.

Det er Rådet for Zoologiske Anlægs samlede vurdering i 2023, at Randers Regnskops opgavevaretagelse er

meget tilfredsstillende

Randers Regnskov står stærkt på de lovbestemte opgaver som formidling, avlssamarbejder, naturbevarelse og bidrag til forskning. Især deres indsats inden for naturbevarelse er af høj kvalitet. Anlægget er - som ved rådets sidste besigtigelse - et anlæg, der med et strategisk afsæt, innovativt og engageret arbejder for at udvikle den samlede virksomhed kvalitativt.

Vurdering i 2021

Rådets samlede vurdering af Randers Regnskops opgavevaretagelse i 2021 var meget tilfredsstillende. Den skriftlige vurdering i 2021 kan læses her: [Rådets tilsynsrapport for Randers Regnskov 2021](#)

Fakta om Randers Regnskov

Randers Regnskov er en selvejende institution. I tilknytning hertil er oprettet Randers Regnskops Ejendomsfond, der bl.a. har som formål at opføre og udleje bygninger til brug for Randers Regnskov, og anlæggets Naturfond, der støtter naturbevarelsesprojekter.

Randers Regnskov modtager statsligt driftstilskud i henhold til lov om statstilskud til zoologiske anlæg og kommunalt driftstilskud.

Anlægget er et tropisk zoologisk anlæg, der åbnede i 1996, dengang med to kupler for henholdsvis Afrika og Asien. I 2003 åbnede Sydamerikakuplen og i 2005 åbnede Saltvandsakvariet. Anlægget er senere udvidet med udendørs anlæg. Derudover ejer Randers Regnskov et naturreservat i Bigai i Ecuador.

Anlægget samarbejder med en række interessenter nationalt og internationalt, herunder zoo-anlæg, zoo-organisationer og universiteter.

Nøgletal for Randers Regnskov 2022:

- Antal besøgende var 303.291 (2021: 218.310 besøgende)
- Samlede indtægter var 70,2 mio. kr. (2021: 58,1 mio. kr.)
- Anlægget rådede over 67 fastansatte årsværk
- Anlægget rådede over 3.200 m² til dyr i de tre kupler. Det samlede udstillingsareal er på ca. 3.900m². Derudover råder anlægget over et udendørs anlæg på 25.000 m².

Fokusområder

Arbejdsgrundlag

Det zoologiske anlæg er i henhold til zoooven forpligtet til at udarbejde en fireårig arbejdsplan, hvoraf det fremgår, hvilke opgaver anlægget vil forpligte sig til at udføre. Vedtægterne skal være godkendt af Kulturministeriet.

Randers Regnskovs vedtægtsbestemte formål er på kort form formidling, naturbevarelse, forskning og undervisning.

Anlægget fortsætter sin transformation fra en udstillingsinstitution til at være en naturbevarelsesinstitution. Anlæggets mission er at bidrage til at redde verden ved at arbejde for bevaring af biodiversitet og økosystemer, både lokalt og globalt. Dette igennem formidling af naturforståelse og ved aktivt at indgå i lokal og global naturbevarelse, avlsprogrammer, forskning, naturpleje og innovation. Der formidles gennem udstilling af en alsidig samling af dyr og planter i omgivelser, der enten afspejler – eller er – deres naturlige miljø, og tilgodeser deres tarv.

Anlæggets vision er at blive et center for verdens biodiversitet og igennem innovativ formidling og holistiske udstillinger at gøre borgerne til aktive medspillere i naturbevarelse.

Anlægget arbejder igennem regionale, nationale og globale netværk med at skabe en kobling mellem zoologiske anlæg og omverdenen, og engagerer sig lokalt.

Anlægget har udarbejdet fireårig arbejdsplan for 2021-24.

Ressourcegrundlag

Det zoologiske anlæg er forpligtet til at have en høj standard og et økonomisk grundlag, der gør det muligt at opretholde denne. Endvidere skal der være en fuldtidsansat zoolog.

a. Økonomi

Anlæggets samlede indtægter i 2022 var på 70,2 mio. kr. og fordeler sig således:

- Driftstilskud, staten 3,2 mio. kr.
- Statslige hjælpepakker 1,9 mio. kr. (Covid-19)
- Driftstilskud, kommune 2,3 mio. kr.
- Tilskud, kommune 1,5 mio. kr. (Ekstraordinært)
- Ikke offentlige tilskud mm 2,9 mio. kr.
- Egenindtjening, netto 55,5 mio. kr.

Årets resultat var på 1,8 mio. kr. i 2022, og anlæggets egenkapital var herefter på 24,4 mio. kr.

Kommunen har derudover hen over årene overdraget arealer gratis til Randers Regnskov, som har muliggjort udvidelser af anlægget.

b. Medarbejdere

Anlægget rådede i 2022 over 37 fastansatte årsværk, heraf 4 fuldtidsansatte biologer. Anlægget lever således op til kravet i zoooven om en fuldtidsansat zoolog. Anlægget beskæftiger derudover ca. 85 sæsonarbejdere.

Anlægget har kontinuerligt fokus på aktiviteter, der træner samarbejde på tværs, sikrer intern jobforståelse og skaber holdånd.

c. Bygninger og anlæg

De bygningsmæssige rammer er velholdte, og anlægget renoverer og etablerer løbende nye dyreanlæg og publikumsfaciliteter.

Som følge af situationen med corona i 2020-21 har anlægget ændret udviklingsplaner, så der fremover foregår flere aktiviteter udendørs, dels for at give mere plads til oplevelser for besøgende og nedbringe smitterisiko, dels for med overdækning af stier og opholdsarealer, at gøre anlægget mere attraktivt hele året uanset vejr.

I 2021 indviede Randers Regnskov et nyt udendørs anlæg på 12.000 m² kaldet 'Tidsrejsen', hvor man kan gå på opdagelse i de landskaber, der gennem tiden har været i Danmark. 'Tidsrejsen' er Randers Regnskavs største udvidelse siden åbningen af Sydamerikadomen i 2003. Anlægsprojektet har modtaget 16 mio. fra Nordea-fonden, og er udviklet i samarbejde med Randers Kommune og Museum Østjylland. Randers Kommune og Randers Regnskov har hver støttet projektet med 3,5 mio. kr.

I 2023 har anlægget derudover etableret nye medarbejderfaciliteter som kontorer og frokoststue.

Det Zoologiske Råds vurdering 2023

Randers Regnskov har som andre kulturinstitutioner været underlagt nedlukninger og restriktioner som følge af covid-19, men har alligevel formået fortsat at være et professionelt og veldrevet anlæg, der med et strategisk afsæt og med et højt ambitionsniveau arbejder engageret og innovativt for at udvikle den samlede virksomhed kvalitativt med fokus på formidling, avlssamarbejde, naturbevarelse og bidrag til forskning.

Siden zoo-rådets sidste besøg har anlægget arbejdet endnu mere målrettet med deres opgavevaretagelse.

Rådet anbefaler:

- At anlægget fortsat har fokus på at konsolidere anlæggets økonomi, så det er muligt at opretholde den høje standard i anlæggets virke.

Formidling

Det zoologiske anlæg skal virke til fremme af formidling af kendskabet til vilde dyr. Anlægget skal have særlige formidlingsprogrammer rettet mod børn og unge, såvel når de besøger anlægget i skolesammenhæng som uden for skolesammenhæng. Anlægget skal have en tilfredsstillende formidling til gavn for de øvrige gæster.

Det Zoologiske Råds vurdering 2023

Randers Regnskavs formidling er på et meget tilfredsstillende niveau, og deres formidlingsindsats ligger i fin forlængelse af deres formidlingsstrategi, hvor anlægget ønsker at øge interessen og forståelsen for

naturbevarelse og naturens mangfoldighed ved at tilbyde besøgende informativ, vedkommende og underholdende formidling.

Anlæggets tre kupler - hvor over halvdelen af dyrene i anlægget er fritlevende, og hvor de besøgende kan bevæge sig rundt og opleve dyrene - udvikles løbende. F.eks. med fin skiltning, forbedret sammenhæng mellem de tre kupler og ombygget Slangetempel. Kuplerne udgør fortsat velegnede rammer om formidlingen ved at vise dyr og planter i naturtro miljøer for derved at skabe interesse og forståelse for verdens regnskove og deres bevarelse. Anlægget er i de seneste år udvidet med udendørs anlæg til udvalgte arter.

Anlægget driver en omfattende formidlingsindsats, der løbende udvikles, herunder udstillinger, oplæg, rundvisninger, dyrefodringer, undervisning, tropecamp og events. Derudover omfattende digital kommunikation og formidling, bl.a. på en overskuelig og informativ hjemmeside, i nyhedsbreve og på Facebook.

Anlægget har siden zoo-rådets sidste besøg fortsat udviklingen og etableringen af det nye udendørs anlæg 'Tidsrejsen', hvis formål er – gennem en integration af natur- og kulturhistorisk formidling – at skabe en større forståelse for naturens udvikling i Danmark. Anlæggets første etape åbnede i 2021, hvor fortællingen om den forhistoriske periode, repræsenteret af jernalderen og bondestenalderen, formidles gennem en offermose og anlæg med los, plettet hyæne og tamdyr. I 2023 åbnede anden etape, istiden med et dødislandskab, en tematiseret legeplads med titlen 'Rensdyrjægerens lejr' og nye anlæg med præriehunde og jærv. Sidste etape, som skal åbne i 2024, sætter fokus på fremtiden. Parallelt har projektets samarbejdspartnere, Naturcenter Randers forslag til tematiske ture i lokalområdet, og Museum Østjylland viser en udstilling om den danske natur- og kulturhistorie. Alle aktiviteter i forbindelse med projektet er samlet på projektets egen hjemmeside.

Næste skridt for Randers Regnskov i projektet er at få deres besøgende ud i naturen, og anlægget er til det formål ved at udvikle nye formidlingsformater som fx et mobilspil og et rejsepas. 'Tidsrejsen' er et ambitiøst og innovativt formidlingsprojekt, hvor Randers Regnskov – gennem et samarbejde med andre relevante lokale institutioner inden for kulturhistorie og naturformidling – dels skaber en vedkommende udstilling inden for egen organisation, dels har et fokus på at løfte formidlingen uden for egne rammer og sætte sin nære omverden i spil.

Randers Regnskoves skoletjeneste tilbyder målrettet undervisning fra børnehaveniveau til universitetsniveau og samarbejder med lokale uddannelsesinstitutioner om undervisningens indhold. Undervisningsforløbene begynder ofte med oplæg til det valgte emne i Randers Regnskoves skolestue, som i 2023 er blevet ombygget og fremstår mere spændende og velegnet til undervisning.

Randers Regnskov og Vandmiljø Randers har i 2022 markeret FN's internationale temadag - Vandets Dag - med et stjerneløb om vand, hvor omkring 320 elever fra 3. klasse modtog undervisning. Desuden har omkring 400 elever modtaget undervisning i "Regnskovens dyreliv" på egen skole. Anlæggets prisvindende digitale biologiundervisning fra corona-perioden er tilgængelig på hjemmesiden som små film.

Rådet anbefaler:

- At anlægget fastholder stort og innovativt fokus på formidlingsprogrammer for børn og unge.
- At anlægget i højere grad end nu formidler en sammenhængende fortælling om kuplernes regnskov og de udendørs anlæg og om koblingen til omverdenen med hensyn til den lokale danske natur og naturreseervatet i Bigai.

Avlssamarbejder

Det zoologiske anlæg skal medvirke aktivt i arbejdet med at bevare truede vilde dyrearter, herunder relevant avlssamarbejde nationalt og internationalt med andre tilsvarende anlæg.

Det Zoologiske Råds vurdering 2023

Anlæggets avlssamarbejde er på et tilfredsstillende niveau. Aktuelt er anlægget EAZA artskoordinator (EEP) for jaguar. Derudover indgår anlægget i 27 avlsprogrammer.

I 2022 var en af anlæggets margaykatte rugemor for en afdød artsfælle, men det lykkedes ikke for hende at gennemføre drægtigheden.

Rådet anbefaler:

- At man påtager sig flere opgaver inden for det internationale zoo-samarbejde, da anlægget har noget at byde på og har kapaciteten til det.

Naturbevarelse

Det zoologiske anlæg skal deltage i relevante naturbevarelsesprojekter.

Det Zoologiske Råds vurdering 2023

Anlæggets naturbevarelsesarbejde er på et meget tilfredsstillende niveau.

Siden zoo-rådets sidste besøg har Randers Regnskov frikøbt en medarbejder til kun at arbejde med naturbevarelsesindsatser, og anlægget har desuden også ansat en dyrlæge i en deltidsstilling.

Randers Regnskov har siden åbningen i 1996 aktivt bidraget til naturbevarelse, og siden 2010 via Randers Regnskovers Naturfond (RRNF).

For hver entrébillet donerer Randers Regnskov en krone pr. betalende gæst til naturbevarelse. Hertil kommer private donationer fra besøgende og lokale firmaer. Naturfonden har til formål at styrke indsatsen for at bevare truede dyr og planter samt hele økosystemer, men yder også støtte til udvalgte projekter gennem den europæiske zoo- og akvariesammenslutning, EAZA, og til studerende, der forsker i biodiversitet.

Randers Regnskov arbejder lokalt bl.a. med forvaltningsplaner for Gudenå engene, sikring af biodiversitet i nyetablerede bydele i samarbejde med Randers Kommune og bygherrer, og etablering af et UNESCO Biosphere Reserve i Region Midtjylland med henblik på bevaring af lokal natur, rewilding og udvikling af bæredygtige fødevarer i samarbejde med Randers Kommune, Region Midtjylland og forskningsinstitutioner.

Derudover har anlægget deltaget i en arbejdsgruppe omkring udvikling af en Naturnationalpark ved Fusingø i Randers, og deltager i en strategigruppe under Københavns Universitet for udvikling af landskabet i Nørreådal.

Randers Regnskov ejer og driver et sammenhængende økosystem i Bigai i den ecuadorianske del af Amazonas, hvor anlægget har opkøbt 20 km² regnskov som naturreservat og forvalter det ved ansættelse af seks skovvagter og en lokal koordinator. Randers Regnskov har indgået nye partnerskaber med både danske og ecuadorianske naturbevarelsesorganisationer, som har øget engagementet i Bigai markant.

Anlæggets naturbevarelsesindsats formidles på skilte i udstillingen, igennem foredrag, events, hjemmesiden og sociale medier.

Randers Regnskov arbejder meget målrettet med naturbevarelse og deres indsats i Bigai er imponerende. Zoo-rådet ser frem til at følge anlæggets videre arbejde med at opkøbe og drive nye områder i regnskoven.

Rådet anbefaler:

- At fortsætte den målrettede indsats på naturbevarelsesområdet og i videst muligt omfang at knytte naturbevarelsesaktiviteterne til anlæggets øvrige aktiviteter.

Bidrag til forskning

Det zoologiske anlæg skal virke til støtte for forskning.

Det Zoologiske Råds vurdering 2023

Anlæggets forskningsarbejde er på et tilfredsstillende niveau. Anlægget samarbejder med universiteter og relevante zoo-anlæg om forskning, og stiller sine ressourcer og viden til rådighed herfor. Anlægget har formaliserede samarbejdsaftaler med Aarhus Universitet og Universidad Central i Ecuador.

Anlægget samarbejder med Aarhus Universitet og Randers Kommune om biodiversitet, herunder rewilding, genetiske ressourcer, oplevelsesøkonomi og bæredygtig brug af biodiversitet. Anlægget samarbejder med Universidad Central og provinsregeringen i Ecuador om forskning i og bevaring af biodiversiteten i Bigai reservatet. Bigai skal fungere som "baseline" for forstyrrelsesgraden af andre naturområder i provinsen, og fungere som levende genbank og frøkilde til genrejsning af skov.

Randers Regnskov har i 2022 bidraget med genetisk materiale fra europæisk los til genetiske analyser ved Senckenberg Research Institute i Zürich og organer fra dyr til et projekt om anatomi af hjerner og øjne hos pattedyr ved University of Johannesburg i Sydafrika.

Anlæggets forskningsindsats formidles på skilte i udstillingen, igennem foredrag, events og debatter.

Rådet anbefaler:

- At man identificerer hvilke forskningsområder, der har betydning for anlæggets opgavevaretagelse og i forlængelse heraf påtager sig en rolle som drivende kraft for flere forskningsprojekter.

Baggrund

1. Vurderingsforløbet på Randers Regnskov

Rådet for Zoologiske Anlæg besøgte Randers Regnskov den 11. oktober 2023.

Tilstede var:

Fra Randers Regnskov:

- Louise Høeg, bestyrelsesformand, udpeget af region Midtjylland
- Henrik Herold, direktør
- Brian Rasmussen, chef for udvikling- og udstilling
- Asser Øllgaard, chef for formidling og naturbevarelse

Fra Rådet for Zoologiske Anlæg:

- Bengt Holst, formand for rådet, særlig rådgiver
- Ernst H. Andresen, embedsdyrlæge, Fødevarestyrelsen
- Jørgen Lund, servicetekniker
- Lisbeth Skovmand Høgh, leder AQUA Akvarium & Dyrepark
- Maj Friis Munk, biolog, Miljøstyrelsen

Fra Slots- og Kulturstyrelsen:

- Lotte Bjerre Kristoffersen, teamleder
- Louise Stensborg Jakobsen, specialkonsulent, sekretær for zoo-rådet

Besøget foregik i anlægget og omfattede besigtigelse af anlægget og dialog med Randers Regnskovens ledelse om anlæggets opgavevaretagelse.

2. Om Rådet for Zoologiske Anlægs tilsyn

Rådet for zoologiske anlæg fører et løbende tilsyn med de zoologiske anlæg, der modtager statsligt driftstilskud, i henhold til lov om statstilskud til zoologiske anlæg (lov nr. 255 af 12/04/2000).

Formålet med at yde statsligt driftstilskud er i henhold til loven at tilskynde til en stadig højere grad af professionalisme i de zoologiske anlægs arbejde med formidling af viden om dyrene og deres levevis samt anlæggenes deltagelse i relevante avlssamarbejder og naturbevarelsesprojekter.

Som led i tilsynet foretager rådet faglige vurderinger af anlæggene. Den faglige vurdering baserer sig dels på anlæggets egen indberetning til Slots- og Kulturstyrelsen samt på rådets besigtigelse af de enkelte anlæg. Rådet besigtiger anlæggene hvert andet år og følger op på besigtigelserne med en skriftlig vurdering af anlæggenes varetagelse af opgaverne efter loven. Rådets vurderinger tager udgangspunkt i zoolovens § 3, herunder:

- Anlæggets udvikling i forhold til den seneste 4-årsplan, tidligere vurderinger fra rådet samt evt. øvrige udviklingsplaner.

- Organisationsform herunder kravet i zoooven om en fuldtidsansat zoolog (cand. Scient.), øvrige tilskud fra offentlige myndigheder, nøgletal (samlet omsætning, antal årsværk, besøgende) samt udviklingen heraf.
- Ressourcegrundlag, herunder bygninger og anlæg.
- Formidling af viden om dyrene og deres levevis, herunder særlige formidlingsprogrammer for børn og unge.
- Samarbejde, herunder avlssamarbejde nationalt og internationalt, herunder hvilke samarbejder anlægget er koordinator for og hvilke man deltager i.
- Naturbevarelse, herunder hvilke projekter anlægget deltager i og på hvilket niveau.
- Status på anlæggets forskning – dels aktiviteter, hvor anlægget selv udøver forskning, dels aktiviteter, hvor anlægget bidrager ved at stille dyr/faciliteter og viden til rådighed for andres forskning.

Rådets vurdering bliver sammenfattet i en bedømmelse af anlæggets opgavevaretagelse efter følgende skala:

- Meget tilfredsstillende
- Tilfredsstillende
- Ikke helt tilfredsstillende
- Ikke tilfredsstillende

Tilsynsrapporten indeholder rådets vurderinger af og eventuelle anbefalinger til anlæggets drift og fortsatte udvikling. Rapporten giver samtidig anlæggets kommunale tilskudsyder en viden om det enkelte anlægs virksomhed og de rammer, anlægget arbejder i.